

Kdor je sposoben za ta posel, tega že dobi javnost in bodi potem vadniški ali zadnji gorski učitelj. Žal sicer, da se dandanes v velikih slučajih ne ozirajo na to, pač pa na vse drugo, kar bi smeli upoštevati šele kot stransko — zadnjo stvar!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom,

Promet do konca svečna 1905 K 26.550.72.

Trnje in osat.

VI.

Rekli smo zadnjič, da naj zastopnike učiteljstva v c. kr. deželni šolski svet voli učiteljstvo samo, ne pa, da jih imenuje vlada, ter dejali, da de fakto učiteljstvo v dež. šolskem svetu nima nobenega zastopnika; zakaj od vlade imenovanih zastopnikov ne moremo smatrati za svoje zastopnike. Le to, kar si sami izvolimo, je res naše — vse drugo — in zgodi se le prepogosto, da sta si interes učiteljstva in oni vlade navzkriž. Ali je pričakovati, da bosta od vlade imenovana zastopnika glasovala proti vladi? — No, potem morata zatajiti interes učiteljstva, ki ga »zastopata«. V takih slučajih prideta v nasprotje, ki je podobno onemu, v katerem so se za dobe združenja Italije nahajali sicilijanski oficirji: ali se bojijo proti ljudstvu, ki zahteva svojih opravičenih pravic, čigar sin si, — ali pa proti kralju, ki si mu prisegel zvestobo. — Temu duševnemu nasprotju je velika množina oficirjev napravila konec — s samomorom. — Mi tako tragičnega konca od »svojih« zastopnikov ne zahtevamo in ne pričakujemo; četudi pridejo v neuhajši dilema; pač pa zahtevamo, da si svoje zastopnike sami izberemo, ne pa da nam jih vlada sans phrase dekretira in kot affaire accomplie položi pred nos. Tu tedaj tudi ne more biti govora o »zastopnikih«, ampak samo o vladnih organih z naslovom: „Vertreter der Lehrerschaft“, kdor tega ne ume, temu ni pomagati.

Morebiti ali pa celo gotovo se bodo pa dobili ljudje, ki bodo vprašali: »Ali kako pa hočete voliti te svoje zastopnike? Ali naj pride vse učiteljstvo — na lastne stroške — recimo v Ljubljano? Polovica jih naj bo. — Ali naj se jim pot plača? Tega pa zopet vlada ne bo storila!« Jako enostavno: pri vsakoletnih okrajnih učiteljskih skupščinah, ki se jih — do minimalnega števila le po bolezni ali po drugih ovirah zadržanega učiteljstva — udeleži vse, naj se vrši volitev zastopnikov v dež. šolski svet. — Vsak okraj voli zase, glasovi se seštejejo, in kdor ima večino, je izvoljen. In stvar je gotova! Da bi se pa glasovi ne cepili itd. — zato bi skrbeli sami s tem, da kandidate normiramo, in sicer potem, ko smo čuli glas svojih učiteljskih društev. Vso zadevo bi pa vodila naša »Zaveza«, ki bi ji bila skrb pozvedeti in dognati mnenje učiteljstva ter postaviti kandidate. — Na ta način bi se dala volitev izvesti brez težav in ovir in — kar je glavno — učiteljstvo bi dobilo res svoje zastopnike. —

Pri tem imamo omeniti še nekaj. Doslej je bila navada, da je izbrala vlada »zastopnike« učiteljstva po enega izmed ljudskih in meščanskih učiteljev in po enega izmed srednješolskega učiteljstva. —

To je krivica! — Prosimo v kakšnem razmerju pa je število ljudskošolskih učiteljev napram številu srednješolskih učiteljev? — Kaj ne: navada, običajni »cof«. — Pojdite se solit s takim naprednjaštvom šolske organizacije, sama fraza! Najmanj, še celo manj kakor najmanj, bi moralo po vseh božjih in človeških zakonih to biti, da imajo ljudskošolski učitelji vsaj dva zastopnika — pravimo vsaj, a srednješolski pa enega; razmerje bi sicer še dolgo ne bilo pravo a vendar boljše nego je doslej — seveda vedno s poudarkom, da sami volimo, in sicer ljudskošolski učitelj, svoja zastopnika, a srednješolski pa svojega, vsaki zase.

Da se pa vse to zgodi, treba prenameniti zakon — in to je pa stvar naših poslancev. Zahteva naša, da si volimo svoje zastopnike sami, je gotovo tako upravičena, kakor če prosi gladno dete očeta kruha. Krivica — naj se pojavi kjerkoli in v kakršnikoli obliki — ostane krivica. Čim jo doznamo, smo odgovorni zanjo. — Da je naša zahteva po preosnovi onega §, po katerem imenuje »zastopnika« učiteljstva vlada, opravičena, je tako gotovo kakor amen v očenašu. — zato za trdno pričakujemo, da premene in prenamene ta § v smislu pravice. Vsak trezno misleč človek se mora onemu § rogati. Dolžnost naših poslancev je, da ga odpravijo. — Pri tem ne mislimo poslancev te ali one stranke, marveč v mislih so nam vsi poslanci, ker nas navdaja upanje, da je vsak poštenjak pripravljen, odpraviti krivico, četudi se je ta leta in leta ščeperila v senci zakona. — Naši poslanci se kaj radi predstavljajo in gerirajo kot veliki prijatelji šole in napredka. Ne bomo preiskovali, koliko je na tem resnice; povemo samo to, da smo srečno tako daleč prijadrali, da verjamemo samo — dejanjem; besedam — žal! — nemoremo več verjeti, in zato imamo vzrokov več nego dovolj. V dejstvu, ki smo ga pojasnili, imajo zopet priliko pokazati, koliko jim je do šolstva in učiteljstva, koliko do pravice in resnice.

Mi storimo svojo dolžnost, ako pokažemo rane, ki na njih boleha naše šolstvo, naša učna uprava, njih dolžnost je, da te rane odpravijo, sicer so nam vsa njihova zagotovila in zatrjevanja le pesek v oči. — Nanogé torej!

Sedaj imate priliko, da iztrebite iz naših zakonov starikavo nepravilnost in daste učiteljstvu, kar je njegovega!

Pisarna^{*)}

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

XXV.

Vprašanje: Večkrat so se že obravnavale dolžnosti zastopnika učiteljstva v okrajnem šolskem svetu. V zadnjem času se je v dopisih izražalo dvojno mnenje. Eno trdi, da zastopnik učiteljstva ni upravičen hvaliti ali grajati učitelja javno (n. pr. pri zborovanju) ter mu dajati javno navodilo. Obratno! Učiteljstvo ima kot volilec pravico, delovanje svojega zastopnika nadzorovati, hvaliti ali grajati ter mu po potrebi dajati navodila. On mora tudi takrat zastopati naše koristi in se za nas zavzemati, četudi smo mi morda zaslužili največ, grajo. On je naš odvetnik, a ne naš nadzornik.

^{*)} S »Pisarno« bomo nadaljevali tudi letos. Prosimo tovariše, ki nam hočejo tu pomagati, naj se zglase, da jih vpišemo v kolegij naših dohtarjev. Uredn.